

I. LOGVINOV

MAGHREBIAN VERSION OF THE NATIONAL SELF-IDENTIFICATION

This article deals with the ambivalence of the Maghrebian francophone literature, highlights main stages of its development. The research singles out the main feature of Maghrebian francophone literature: search for self-identity.

Key words: Maghrebian francophone literature, authenticity, identity

УДК 811.111'373.611-115

Алла ЛЯШИНА

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СУФІКСАЦІЇ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗНАЧЕННЯ ЇХ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ПОЛІТОЛОГІЇ

У статті висвітлено деякі особливості функціонування системи суфіксації сучасної англійської мови у наукових текстах з політології та значення їх у навчанні перекладу. Установлено, що вивчення специфіки суфіксального словотворення в науковому стилі має принципове значення для раціональнішого відбору інвентаря суфіксів і тих суфіксальних моделей, знання яких сприяє швидшому засвоєнню лексики іноземної мови, що належить до тієї чи іншої галузі знань.

Ключові слова: суфікс, суфіксальна модель, словотворення, науковий стиль, інвентар суфіксів, продуктивність, уживаність, сполучуваність.

Як показує історія науки, вивчення елементів, а відтак і структури об'єкта, є, хоча важливим і необхідним, але тільки початковим етапом наукового пізнання. Наступним кроком виступає аналіз його функціонування. У процесі функціонування мовні одиниці не тільки активізують свої потенційні можливості, але й характеризуються здатністю приймати ще додаткові (функціональні) риси, які проявляються саме у процесі комунікації [18, с.252].

Вихідним пунктом дослідження будь-якого мовного рівня є встановлення інвентаря його одиниць, а також виявлення тих ознак, за якими вони об'єднуються або протиставляються одна одній [11, с.35].

Активні словотворчі процеси, що відбуваються в сучасній англійській мові, забезпечуючи збагачення й розвиток лексику, знаходяться у фокусі наукових розвідок дослідників мови. У численних працях, присвячених різним аспектам словотвору сучасної англійської мови, розглядаються проблеми за семантичними, функціональними, етимологічними ознаками [1; 4; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 17], структурні, семантичні й прагма-функціональні особливості формування композитів і складних слів синтаксичного типу [5; 6; 16], роль окремих способів словотвору в збагаченні словникового складу сучасної англійської мови [3; 19].

Та жодне з цих досліджень не мало на меті показати функціонування системи суфіксації в сучасній англійській мові. Ґрунтовне різноаспектне дослідження похідної одиниці пов'язане з вивченням особливостей її функціонування у мовленні, де в повному обсязі відбувається реалізація її синтагматичних зв'язків [2, с.14].

Словотвірна система постійно розвивається, видозмінюється, збагачується. Зміни відбуваються в інвентарі словотворчих афіксів – одні афікси відмирають, інші виникають; змінюються продуктивність та активність словотворчих моделей, уживаність лексичних одиниць, створених за певними моделями, додаються нові значення до вже наявних словотворчих моделей.

Проблема вивчення функціонально-стильових характеристик системи суфіксації тісно пов'язана з проблематикою функціонального стилю. Загальновизнаним є той факт, що в сучасному суспільстві наука займає особливе місце. Із розширенням сфери наукової діяльності виникає потреба у використанні таких засобів, які б відповідали потребам комунікації саме у цій сфері спілкування.

Виходячи з того, що елементам мовної структури характерні як якісні, так і кількісні ознаки, нами проведено дослідження основних закономірностей функціонування суфіксів у сучасній англійській мові, які виявляються при аналізі текстів наукового стилю.

Метою цієї статті є висвітлити деякі закономірності функціонування суфіксів у науковій літературі з політології.

У процесі дослідження ми зробили спробу відповісти на такі питання, пов'язані з виявленням особливостей функціонування суфіксів:

а) з якою кількістю основ вступає у сполучення кожний із суфіксів, що аналізується;

б) з яким структурним типом основ він сполучується;

в) яка вживаність суфіксів.

За першим показником суфікси поділялися на малопродуктивні, продуктивні і високопродуктивні. За другим показником суфікси аналізувалися відповідно до того типу основ, з якими вони вступали у сполучення. У межах кожної частини мови основи поділялися на прості (первинні), похідні (вторинні) і складні. У результаті вийшло 10 типів різних структурних основ, сполучуваність яких із суфіксами була предметом ретельного аналізу. За третім показником серед суфіксів виділялися репрезентативні та нерепрезентативні.

Проведене дослідження дало змогу виявити цілу низку кількісних і якісних характеристик системи суфіксації, які проявляються при аналізі текстів з політології, а також уможливило визначити закономірності сполучуваності основ різних частин мови і структурних типів із суфіксами.

Було проаналізовано 68 суфіксів і побудованих за їх участю 52640 суфіксальних похідних і суфіксальних утворень. Як показало дослідження, індекс суфіксації, який обчислюється кількістю суфіксальних конструкцій у тексті з 1000 слів, для наукових текстів з економіки складає ≈ 104 . Це свідчить про те, що суфіксальні похідні складають важливу частину лексики літератури з політології.

За сполучуваністю з кількістю основ суфікси поділяються на малопродуктивні, продуктивні і високопродуктивні. До малопродуктивних суфіксів ми зарахували такі, які характеризуються сполученням суфіксів не більше, ніж з 10 різними основами. Продуктивні суфікси сполучуються з кількістю різних основ у діапазоні від 11 до 100 одиниць. Усі високопродуктивні суфікси характеризуються сполученням більше, ніж зі 100 різними основами.

У результаті проведеного дослідження вдалося виявити, що в текстах з юриспруденції з різним ступенем активності функціонують 46 продуктивних і високопродуктивних суфіксів. Як видно з таблиці 1, ця група суфіксів є найчисленнішою. На неї припадає $\approx 70\%$ усього суфіксального інвентаря юридичної літератури. Піддаючи аналізу основи, з якими сполучуються суфікси, слід відмітити, що належність основ до певної частини мови і їх структурний тип є тими факторами, які сприяють чи, навпаки, обмежують їх сполучувальну здатність.

Як видно з таблиці 2, головну роль у сполучуваності із суфіксами відіграють дієслівні основи, складаючи 49%.

Сполучуваність суфіксів з основами різних частин мови і типів в літературі з політології показала, що суфікси не байдужі до морфемної чи дериваційної будови основ, з якими вони вступають у сполучення. У процесі дослідження вдалося виділити 2 групи суфіксів, що тяжіють

а) до простих основ: -able/-ible₁; -al; -an₁; -ance/-ence₂; -er/-or; -ful₁; -ic; -y₁;

б) до похідних: -ation/-ion₁; -ly;

та 3 групи, що тяжіють

а) до дієслівних: -able/-ible₁; -ance/-ence₂; -ant/-ent; -ation/-ion₁; -er/-or; -ive₁; -ive₂; -ment₁; -ure₁;

б) до субстантивних: -al; -an₁; -ful₁; -ic; -y₁;

в) до ад'єктивних: -ity/-ty; -ly; -ness.

Морфологічний та структурний тип основи не впливає на значення суфікса, наприклад: avoidable, impressionable, perishable; suburban, civilian; waiter, visitor; cashier, Northerne;, powerful, watchful; reality, variety, authority, normative, effective; increasingly, admittedly.

Кожний конкретний тип тексту характеризується своїм власним набором уживаних суфіксів, частота вживаності яких переважає 500 разів, а сполучуваність з кількістю основ становить більше 100 у кожному з досліджуваних текстів обсягом 500 тис. слововживань. У відповідності з цим порогом уживаності було виділено набір з 10 найуживаніших (репрезентативних) суфіксів, який маркує тексти літератури з політології. До їх числа належать: -al, -ance/-ence₂, -ation/-ion₁, -er/or, -ic, -ing₁, -ity/-ty, -ive₂, -ly, -ment₁.

У результаті дослідження виявилось, що суфікси в сучасній англійській мові дійсно відіграють значну роль у системі словотворення. Особливо це стосується текстів наукової літератури, де вони дуже широко використовуються для передачі різних значень.

Результати дослідження підтверджують гіпотезу про те, що специфіка відбору суфіксальних засобів і особливостей їх сполучуваності з основами різних частин мови і структурних типів визначаються конкретним типом тексту.

Практичне значення проведеного нами дослідження деяких особливостей функціонування системи суфіксації в сучасній англійській мові полягає в тому, що, користуючись виділеним набором найчастотніших суфіксальних моделей у текстах літератури з політології, вивчаючи англійську мову можуть не шукати у словнику всі незнайомі їм слова. Спираючись на вміння виділити основу і знання семантики суфіксів, а також закономірності суфіксального словотворення, вони зможуть визначити лексичне значення невідомого похідного слова з мінімальним використанням словника.

Особливою цінністю є вміння проводити словотворчий аналіз для перекладу лексики, незафіксованої у словниках, а також різного роду неологізмів та оказіональних утворень, яких дуже багато в текстах з політології. Отже, правильне розуміння студентами закономірностей словотворчого аналізу приводить до розвитку обґрунтованої мовної здогадки, яка є важливим фактором для перекладу наукових текстів та потенційного розширення словника.

Обов'язковою умовою функціонального підходу до навчання іноземним мовам взагалі і словотвору зокрема, є вивчення живого словотворення, причому з урахуванням тієї сфери спілкування, у межах якої здійснюються дериваційні акти.

Вивчення специфіки суфіксального словотворення в науковому стилі має принципове значення для раціональнішого відбору інвентаря суфіксів і тих суфіксальних моделей, знання яких сприяє швидшому засвоєнню лексики іноземної мови, яка належить до тієї чи іншої галузі знань. Тому створення системи вправ, які можуть передбачати як роботу над ізольованими похідними словами, так і над словами у контексті, повинно бути

спрямоване в першу чергу на засвоєння тих особливостей суфіксального словотворення, які характерні для текстів певної галузі науки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу: дисертація канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2003.
2. Габриэльян О.А. О специфике сложно-суффиксального словообразования в системе современного английского языка // ИЯШ, 1981. - №5. – С. 13-15.
3. Гусак І.П. Структура і прагматика фрагментованих лексичних одиниць у сучасній англійській мові (на матеріалі мови мас-медіа): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Львівськ. нац. ун-т ім. І.Франка. – Лівів, 2005. – 21 с.
4. Зацний Ю.А., Пахомова Т.О. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови. – Запоріжжя: ЗДУ, 2001. – 158 с.
5. Карпіловська Є.А. Формальне варіювання суфіксів у сучасній українській мові // Мовознавство, 1993. - №5. – С.35-43.
6. Квеселевич Д.И. Интеграция словосочетания в современном английском языке: Дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.04. – Житомир, 1985. – 328 с.
7. Кубрякова Е.С. Номинативный аспект речевой деятельности. — М.: Наука, 1986. — 158 с.
8. Левицкий А.Э. Деривационный аспект функциональной переориентации единиц современного английского языка // Діахронічне, типологічне і контрастивне дослідження германських, романських і слов'янських мов (семантика й словотвір): Матеріали Міжнародної наукової конференції. – Донецьк: Вид-во ДонНУ, 2001. – С. 143 –148.
9. Мигoliniнець Оксана Іванівна. Функціонально-стильові характеристики п рефіксальної номінації в сучасній англійській мові: дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. - Л., 2004.

10.Нешко С.І. Афіксальне вираження конотації в англійській мові: Автореф. дис. ... канд. наук: 10.02.04 / Харківськ. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2002. – 19 с.

11.Німчук В.В. До питання про афіксальний словотвір // Мовознавство. – 1984 - №6. – С.26-32.

12.Нуруллова С.Ш. Прагматические аспекты функционирования словообразовательных аффиксов английского языка. Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04. - М., 1991. – 158 с.

13.Омельченко, Л.Ф. and Соловйова, Л.Ф. (2006) Лексична семантика і структура англійських складних і складнопохідних лексем із суфіксом -er. ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка (27). pp. 44-49.

14.Перебийніс В.І. Труднощі англійського слововживання для українців. — К.: Вид. центр КНЛУ, 2011.— 316 с. (у співавторстві).

15.Перева А.В. Система суффиксации в современном английском языке. Дисс. ... канд. филол. наук. – М., 1976. – 178 с.

16.Полюжин М.М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення. – Ужгород: Закарпаття, 1999. – 239 с.

17.Сытель В.В. Некоторые проблемы грамматических категорий и семантики единиц языка. Пятигорск, 2003. – С.48-51.

18.Шанский Н.М. Очерки по русскому языкознанию. – М., 1968. – С.252.

19.Quinion M. – ee. A schizophrenic suffix explored. [http://www.world wide words. org./](http://www.worldwide-words.org/) 2001.

А.ЛЯШИНА

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ СУФФИКСАЦИИ СОВРЕМЕННОГО АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА И ЗНАЧЕНИЕ ИХ ДЛЯ ПЕРЕВОДА ТЕКСТОВ НАУЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ ПО ПОЛИТОЛОГИИ

В статье изложены некоторые особенности функционирования системы суффиксации современного английского языка в научных текстах по политологии, значение их в обучении переводу. Установлено, что изучение специфики суффиксального словообразования в научном стиле имеет принципиальное значение для более рационального отбора инвентаря суффиксов и тех суффиксальных моделей, знание которых

способствует более быстрому усвоению лексики иностранного языка той или иной отрасли знаний.

Ключевые слова: суффикс, суффиксальная модель, словообразование, научный стиль, продуктивность, частотность, сочетаемость.

A. LIASHINA

SOME PECULIARITIES OF THE FUNCTIONING OF SUFFIXATION IN MODERN ENGLISH AND THEIR ROLE IN TRANSLATION SKILLS TRAINING.

Some peculiarities of the functioning of suffixation in scientific texts on Political Science as well as their role in translation skills training are described in the article. It has been found out that studying suffixation specificity in scientific style plays an important role in the process of learning terminology.

Key words: suffix, suffix model, word-formation, scientific style, productivity, frequency of usage, combinability.

УДК 81'1

Олександр ПОЛЩУК

МОТИВАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ЯК ПОШУК «НЕВИПАДКОВОСТЕЙ» У ВЕРБАЛЬНОМУ ВТІЛЕННІ МОВНИХ СМИСЛІВ

Статтю присвячено аналізу явища мотивації з ономасіологічного погляду, вивченню зв'язків і залежностей оцінної семантики складників ономасіологічної парадигми та джерел її мотиваційного наповнення, з'ясуванню шляхів і засобів словесного позначення людини за ознакою її інтелектуальних характеристик. Окреслено вихідні тези дослідження, спрямованого на пошук «невипадковостей» у вербальному втіленні мовних смислів.

Ключові слова: ономасіологія, мотивація, ономасіологічна парадигма, номінант, форма, зміст

Ключовим поняттям ономасіології (власне, її частини – теорії номінації) та лінгвокультурології є поняття *мотивації*. У сучасному мовознавстві останнім часом виокремився особливий напрям вивчення мотивації – мотивологія, зокрема й порівняльна, як наука